

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

OL 41963.5

WIDENER LIBRARY

HX 7SXJ 8

N

HAYEREN NOR BARHER

OL 41963.5

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

Cover
A-1

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ԾԶ.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ

ՆՈՐԱԳԻԻՏ ՄՆԱՅՈՐԴԼՅ ԳՐՈՑ ՄԷՋ

ԳՐԵՑ

ՀՐԱՋԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆ

Վ Ի Ե Ն Ն Ա

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

1908.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ
ՆՈՐԱԳԻԻՏ ՄՆԱՑՈՐԴԱՑ ԳՐՈՑ ՄԷՋ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ԾԶ.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ

ՆՈՐԱԳԻԻՏ ՄՆԱՑՈՐԳԱՑ ԳՐՈՑ ՄԷԶ

Վ Ի Ե Ն Ն Ա

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

1908.

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ

ՆՈՐԱԳԻՒՑ ՄՆԱՅՈՐԴԱՅ ԳՐՈՅ ՄԷՋ

ԳՐԵՑ

ՀՐԱՉԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆ

Վ Ի Ե Ն Ն Ա

Մ Խ Ի Թ Ա Ր Ե Ա Ն Տ Պ Ա Ր Ա Ն

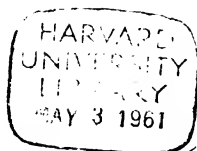
1908.

~~3264.121~~

✓

OL 41963.5

✓

Keller, J. d.

Յ Ա Ռ Ա Զ Ա Բ Ա Ն

Նորագիւտ Մնացորդաց Գիրքը հրատարակուեցաւ 1899 թուին Մոսկուա՝ Ուսուցչապետ Գրիգոր Խալաթեանցի ծեօքով: Ինչպէս հրատարակիչը կը նկատէ յառաջաքանին մէջ՝ այս գիրքը հայ գրականութեան ամենահին երախայրիքն է. սակայն հակառակ իւր այս մեծ արժանիքին՝ մինչեւ այսօր պատշաճաւոր քննութեան արժանի չեղաւ այն՝ թէ՛ լեզուի եւ թէ՛ քանասիրական տեսակէտով: Որքան կը յիշեմ՝ Բազմավէպի մէջ միայն հրատարակուեցաւ քանի մը էջ գրախօսական (տես 1900, էջ 117 - 122, Հ. Զ. Զրաքեանի յօդուածը՝ «Գիրք Մնացորդացըստ հնագոյն հայ թարգմանութեան»): Երկրորդը պիտի ըլլայ յաջորդ գրուածքս (լոյս տեսած նախապէս Հանդէս Ամսօրեայի մէջ, 1908, էջ 193—202), որուն նիւթը լոկ լեզուական է:

Նորագիւտ Մնացորդաց Գիրքը՝ իբրեւ ոսկեդարեան գործ, ճշմարիտ Մեսրոբեան

լեզուի տիպար մ'է. հոն կը գտնենք նոյն դպրոցին վերաբերեալ բազմաթիւ բառեր, ոճեր ու դարձուածներ, որոնք շատ անգամ այլուստ եւս ծանօթ էին մեզ: Սակայն գրուածքը կը պարունակէ նաեւ երեսունէ աւելի բոլորովին նոր հայերէն բառեր, որոնք մեր գրականութեան զանազան մնացորդներուն մէջ մուտք գործած չեն: Հաւաքել այս բառերը, ճշդել անոնց նշանակութիւնը, տալ որքան կարելի էր անոնց ստուգաբանօրէն մեկնութիւնը, ահա գործիս համեստ նպատակը:

Աշխատութիւնս հետեւեալ ձեւով կազմուած է: Ծախ՝ առանձին թուահամարով կը դնեմ՝ նորագիւտ բառը՝ գործածուած տեղը նշանակելով. այնուհետեւ մէջ կը բերեմ նոյն բառին վկայութիւնը՝ ըստ Ծորագիւտին (առաջին սիւնակ). ասոր դէմ կը դնեմ Երրայական բնագիրը (երկրորդ սիւնակ): Որովհետեւ Երրայական բնագիրը երբայեցեւէն լեզուով դնել անյարմար էր, ուստի հարկ համարեցի նոյնը թարգմանել գրաբարի, ըստ կարի հետեւելով նորագիւտին կամ Ծօթանասնից, որպէս զի երկրորդական տարբերութիւնները չխանգարեն առաջարկուած բառին համեմատու-

Թիւնը: Թարգմանութեանս համար օգնութեան առի Ռիխարդի եբրայեցիքէն եւ ռուսերէն համեմատական հրատարակութիւնը (Վիեննա 1877) եւ Բողոքականներու աշխարհաբար Թարգմանութիւնը (Պոլիս 1857): Երկու համեմատական սիւնակներուն տակ կը դնեմ Եօթանասնից հայ Թարգմանութիւնը՝ ըստ Զօհրապեան հրատարակութեան. ասոր ալ կը հետեւին իմ նկատողութիւններս:

Նորագիւտ քառերէս եօթնի մասին յիշած են նաեւ Խալաթեան (Յառաջաբան՝ էջ Թ—Ժ) եւ Զրաքեան՝ Բազմավէպի նոյն յօդուածին մէջ:

Նոր-Նախիջեւան 1908 ապրիլ 20:

ՀՐԱԶԵԱՅ ԱԺԱՌԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ ՆՈՐԱԳԻՒՅՑ ՄՆԱՅՈՐԳԱՅ ԳՐԱՅ ՄԷՋ

1. ԱՆԻՄ. Ա ՄՆ. ԻԳ. 29.

Եւ ի վերայ հացին, որ Եւ ի վերայ հացին առա-
տառի զնեն, եւ ի վերայ շաւորութեան, եւ ի վերայ
նաշին պատարագացն, եւ նաշոյ հացի պատարագին,
ի վերայ յանխորհմն ման- եւ ի վերայ անխորհր նշխա-
գառան, եւ ի վերայ խմեալ րաց, եւ ի վերայ տապա-
տապակելոցն: կին եւ զանգելոցն եւ ի
վերայ ամենայն չափուց
վերակացութեան:

... հացին առաջադրութեան եւ ի վերայ նաշ-
հւոյ պատարագացն եւ քաքարացն, բաղարջացն եւ
տապակին եւ զանգելոցն իւղով եւ յամենայն
չափսն:

Երբայականին մէջ անիմ բառին դէմ
դրուած է անիմ, որ կը համապատասխանէ
եօթանասնից քաղցրեցն ձեւին, թէեւ ասիկա
տեղափոխուած է: Ըստ այսմ անիմ նորագիւտ
բառը կը նշանակէ «անխոր»: Քիչ մը վարը
ունինք իմեալ, որ կը պակսի միւսներուն մէջ,
բայց իբր հականիշ դրուած ըլլալէն կը հետեւի
թէ կը նշանակէ «խորեալ»:

Անիմ եւ իմեալ ձեւերը երեւան կը
հանեն իմեալ արմատ մը, որմէ կազմուած է իմեալ.

որ մասնիկին համար հմմտ. հարոր, բէլ-որ, Էլ-որ-եւ եւն: Հիւպշ. քեր. 305 հայ. խօր բառը դրած է Ասոր. xamīra ձեւէն փոխառեալ, բայց կ'աւելցնէ թէ ասորիին դէմ սպասելի էր հայ. *խօր կամ *խօր. Հայուն « ձայնը մեկնելու համար M. Bittner WZKM 13, Թ. 3 ենթադրած է թէ հայ. խօր փոխառեալ է թրք. xamur ձեւէն! ասոր անկարելիութիւնը ցոյց տուաւ արդէն R. Gauthiot, Բանասէր 1899, 325:

Վերի մեկնութեամբ խօր բառը կազմուած է հայ հողի վրայ եւ կապ չունի ասոր. xamīra կամ թրք. xamur ձեւերուն հետ, որոնք ընդհակառակը կարող են հայէն փոխ առնուած ըլլալ: Խո-ժ « խմոր », արմատը ըստ իս տարբեր չէ Խո-ժ, խօլ « ծծել, ներս ծծել » ոսկեդարեան ձեւէն:

2. Անորմէյ. Բ. Մն. Թ. 18:

Եւ արար արքայ զաթոռն Եւ արար արքայ աթոռ
փղոսկրեայ եւ պատեաց մեծ փղոսկրեայ եւ պա-
զնա ոսկւով քաջաւ. եւ վեց տեաց զնա ոսկւով քաջաւ,
աստիճան աթոռոյն ոսկւով եւ վեց աստիճանք էին ա-
պատեալ. եւ ամոռմիա մի թոռոյն եւ պատռռանդան
ոսկի՝ աթոռոյն եւ քազուկք մի ոսկի՝ կից աթոռոյն եւ քա-
աթոռոյն աստի անտի ոս- զուկք աստի եւ անտի յա-
կիք եւ երկու առիւծք աս- թոռն նստելոյ եւ երկու ա-
տի անտի քազկացն: ռիւծք աստի անտի քազ-
կացն:

Եւ արար արքայ աթոռ ի ժանեաց փղաց մեծ
եւ պատեաց զնա մաքուր ոսկւով. եւ վեց աստի-
ճանք էին աթոռոյն կապեալք ոսկւով. եւ անկիւնք
աստի եւ անտի յաթոռն նստելոյ, եւ երկու առեւծք
կային առ ոտս անկեանցն:

զպատմութեանս նոցա, եւ զմարտութիս նորա եւ զգգեստան նոցա:

Բերանդարէշու կը նշանակէ ուրեմն «մատուակ»: Այս բառը կազմուած է Բերան եւ պաշտել (հին *պաշտել) բառերէն. հմմտ. Բարեպաշտ «բարեպաշտ», հապաշտ «կռապաշտ», աթաշտ «աթաշտ», աւաշտ «անպաշտ», շապաշտ «զրապաշտ»: Պաշտել բառին հին նշանակութիւնը եղած է «ծառայել, սպասաւորել», եւ ասոր աւելի հին մէկ առումն է «գինի լցնել, մատուակել», հմմտ. Աւետարանի ծանօթ հատուածը. «ամենայն մարդ զանոյշ գինին յառաջագոյն պաշտէ»: Բերանդարէշու կը պահէ յիշեալ հնագոյն առումը:

5. ԴՆԵԱՆԻՒՅ. Ա ՄՆ. ԻԹ. 2:

Բայց ես յամենայն զօրութենէ իմմէ պատրաստեցի նիւթ տան Աստուծոյ իմոյ, զոսկի յոսկւոյ տեղ, եւ զարծաթ յարծաթոյ տեղ, եւ զպղինձ ի պղնձոյ, զերկաթ յերկաթոյ տեղ, եւ զփայտ ի փայտի տեղ, եւ քարինս լրի, եւ ականս պատուականս ազգիս ազգիս, եւ զամենայն ական պատուական եւ վէմն դանաւանկեայս:

Եւ ես յամենայն զօրութենէ իմմէ պատրաստեցի վասն տան Աստուծոյ իմոյ, զոսկի յոսկւոյ տեղ եւ զարծաթ յարծաթոյ տեղ, եւ զպղինձ ի պղնձոյ, եւ զերկաթ յերկաթոյ տեղ, եւ զփայտ ի փայտի տեղ, եւ քարինս զնաքարինս եւ (քարինս) ազուցանելոյ, եւ ականս զարդուց ազգիս ազգիս եւ զամենայն ական պատուական եւ վէմն մարմարեայս քաղում:

Ըստ ամենայն զօրութեան իմոյ պատրաստեցի նիւթս տանն Աստուծոյ իմոյ. ոսկի եւ արծաթ, պղինձ եւ երկաթ, փայտս եւ քարինս անկեանց եւ

կամարաց, եւ քարինս ընտիրս, եւ ականս պատուականս, եւ այլ պատրաստութիւն բազում:

Դահանայ, ձեւը թէեւ նոր է, բայց ունինք դահանայ “կանաչ ու դեղին ազնիւ քար մը”, Ծն. Բ 12, Տոր. ԺԳ. 22 եւն: Հոս հետաքրքիր է բառին “մարմարիոն” նշանակութիւնը:

6. Երկն-ցեւ. Բ ՄՆ. ԻԱ. 19:

Եղեւ ակուրց յաւուրս, եւ Եւ յետ ակուրց, իբրեւ իբրեւ եկն ժամանակ նորա եկն էանց ժամանակ եր-յաւուրցն նրկոռցեալ թա-կուց ամաց, թափեցան ա-փեցաւ աղիքն որովայնիւն դիքն յախտէ անտի եւ հանդերձ եւ մեռաւ նա մեռաւ նա յախտ չարաչար: յախտ չարչարանաց իւրաց:

Եւ եղեւ ակուրց յաւուրս. իբրեւ եկն ժամանակ ակուրցն նորա, յերկուս ակուրս եւ որովայն նորա հանդերձ ախտիւն, եւ մեռաւ ի չար հիւանդութեանն յայնմիկ:

Առաջին համեմատութեամբ երկն-ցեւ ձեւը պատուելու իմաստ մը կը թուի ընծայել. բայց թէ միւսներուն համեմատութիւնը եւ թէ մանաւանդ ձեռագրին վիճակը (ըստ ձեռագրին երկն-ցեւ բառին վրայ կայ ջնջիչ նշան) կը ցուցնեն թէ սխալ գրչութիւն մ'է այն: Խալթեան կ'ուղղէ — — — երկն-ց, առանց եւ վերջաւորութեան վրայ խօսելու: Այս եւ — — —, ինչպէս եւ եօթանասնից “յերկուս ակուրս եւ”, ձեւը կը ցուցնեն թէ նորագիւտին այս սխալ գրչութիւնը պէտք է սրբագրել յառաջ երկն-ց եւ — — — Բ — — —

7. ԶԻՆԻՔԻՆԻ. Բ ՄԵ. Ի. 16:

“Աաղիւ իջիք դուք ի վերայ նոցա եւ ապա
 ելանիցեն նոքա շուրջիք Սարակին Աթշիչ” :
 Եօթանասնիցն ունի “վաղիւ իջէք ի վերայ նոցա.
 ահա իջանեն ընդ զառիվայրն Ասեր” : ԶԻՆԻՔԻՆԻ
 ձեւը ծանօթ է Հայկ. բառարանին, միայն մէկ
 վկայութեամբ. “եւանէր նա ընդ զառիվերակն
 ի Բեթէլ” Եփր. Թգ. : Նորագիւտը կու տայ ա-
 սոր երկրորդ օրինակը՝ ոսկեգարեան հեղինա-
 կաւոր ձայնով :

8. ԶԺԵՒԼ. Բ ՄԵ. ԻԷ. 2:

Եւ գնայր Յովաթամ ուղ- Եւ արար ուղղութիւն ա-
 ղութեամբ սուաջի Տեառն ուաջի Տեառն ըստ ամե-
 ըստ ամենայն զործոցն Ո- նայնի զոր ինչ արար Ոգիա
 զիայ հօր նորա, բայց մի- հայր իւր. բայց ոչ եմուտ
 այն ի տաճար սնդր Տեառն ի տաճարն Տեառն. եւ տա-
 ոչ եմուտ. եւ տակաւին ժո- կաւին եւս ժողովուրդն ա-
 ղովուրդն զմծեալ էին : պսկամեալ էր :

Եւ արար ուղղութիւն առաջի Տեառն՝ ըստ
 ամենայնի զոր ինչ արար Ոգիա հայրն նորա. բայց
 ոչ եմուտ ի տաճարն Տեառն. եւ տակաւին եւս ժո-
 ղովուրդն աղ-իւնէւ էր :

Համեմատութենէն կ'երեւայ որ շԺԵՒԼ
 բառին նշանակութիւնն է “ապականեալ” . Զրա-
 քեան (Բազմ. 1900, էջ 122) կ'աւելցնէ եր-
 կու վկայութիւն եւս. շԺԵՒԼ օր+ Ոսկ. մեկ. իսկ
 Հին բռ. շԺԵՒԼ “տրտմեալ” . վերջինը անշուշտ
 սխալ է : ԶԺԵՒԼ, ինչպէս խալաթեան եւս կը
 նկատէ (էջ Ժ), կու գայ զժ “ցեխ” արմատէն.
 ասկէ ունինք նաեւ շԺԵՒԼ “աղտոտ, մութ” , յո-

Եւ «մթութիւն, թխութիւն» : Զօժեւ սաստկական ձեւն է :

9. ԼԵՒ. Ա ՄՆ. ԻԹ. 2 :

Բառիս գործածութիւնը տեսնուեցաւ վերը՝ թիւ 5 հատուածին մէջ : Դժբախտաբար համեմատելի հատուածը պակասաւոր է, որով լքէ բառին ճիշտ համապատասխանը դժուար է գրտնել : Նորագիւտին եւ «բլն» լքէ ձեւին դէմ եւրոպականն ունի «Եղնգնաքարինս եւ (քարինս) ագուցանելոյ», իսկ Եօթանասնիցը «քարինս անկեանց եւ կամարաց» : Առաջինին մէջ լքէ պետք է որ համապատասխանէ կամ «Եղնգնաքար» եւ կամ «քարինս ագուցանելոյ, գամելու քար» ձեւին, իսկ երկրորդին մէջ «քար անկեան եւ կամարաց» : Ըստ այսմ լքէ յիշեալ երեք նշանակութեանց վրայ կը տատանի եւ ճշտիւ չենք կրնար որոշել թէ այս երեքէն ո՞րն է արդեօք անոր ճիշտ նշանակութիւնը : Գաւառականներուն մէջ ունինք լքէ «դրանը մէկ կողմը փողոցին մէջ հաստատուած քարէ կամ փայտէ նստարան. 2. մայթ, սալայատակ», որ կարծես երրորդ նշանակութեան համապատասխան կը թուի : Իսկ եթէ լքէ սեռական ձեւ մըն է, աւելի յարմար է դնել «քարինս ագուցանելոյ, կապիճին մէջ գամելու քար, տճկ. Դիւլայեճը Լուլ» :

10. Խաշէրէ. Բ ՄՆ. ԺԴ. 15 :

Յափշտակէին զքաղաքս Եւ առինաւար զամենայն նոցա, զի քաղու՛մ աւար քաղաքս նոցա. զի քաղու՛մ կայր ի նոսա, որ եկն ի աւար կայր ի նոսա : Եւ

Եւ որ ոչ յօժարիցէ հոգի ընուլ զձեռս իւր պսոք
Տեառն:

Գեղեցիկ ոսկեդարեան բառ մըն է խո-
րհուր, որ երբայականին մէջ դրուած է “նուէր,
ընծայ”, Եօթանասնից մէջ չկայ այս բառը, բայց
կը թուի թէ հոգի ձեւը ուղղելու է հոգի. (եր-
կաթագիր գրութեան մէջ ՏՐԱՒՔ եւ ՄՏԱՒՔ
խիստ չնչին տարբերութիւն միայն ունին): Ըստ
այսմ խոհորհուր կը նշանակէ “ուխտական նուէր,
բարի գործի մը համար ի նպաստ տրուած գու-
մարը” եւ կը ծագի անշուշտ խոհորհուր բառէն:

13. Ծիւնի-ճիւնի:

Երկաթ յոյժ ի բեւեռս դրանցն, ի գամն
յօդիցն եւ ի կրկունս ծիւնեացն (Ա ՄՆ. ԻԲ. 3):
Հոս ձեռագիր մը ունի ճիւնեացն: Ասիկա խանգա-
րեալ ձեւ մը չէ, այլ կը համեմատի Ողմեցոց
ենթաբարբառին ջիւն “ծիւնի” ձեւին հետ:

14. Կահի. Բ ՄՆ. ԻԱ. 19:

Եւ մնուաւ նա յախտ չար- Եւ մնուաւ նա յախտ չար-
չարանաց իւրոց: Եւ ոչ ա- րաչար:
րարին նմա ախտահետեւ Եւ ոչ
ժողովուրդն լալիս եւ կամա- յոլր
յիւն, եւ ոչ հուր այրեցին հուր այրեցին նմա ժողո-
ւմա՝ հարցն իւրեանց: վուրդն որպէս ի վերայ
հարց նորա:

1 “Եւ ոչ հուր այրեցին նմա հարցն իւրեանց”, անի-
մաստ կազմութիւն ունի. ըստ իսկում ուղղելի է նմա, որով
իմաստը կը պարզուի եւ միւս կողմէ կ’ունենանք Երբայա-
կանին որպէս եւ Եօթանասնից էբրեւ բառերուն համապա-
տասխանը: Կրնայ ուղղուիլ նաեւ “Եւ ոչ հուր այրեցին
նմա՝ նման հարցն իւրեանց”:

ՆՈՐԱՆԻՆԻՍ ՄԱՍԸ. ԴԻՐՔ

Եւ մեռաւ ի չար հիւանդութեանն յայնմիկ. եւ ոչ արար նմա ժողովուրդն յուղարկութիւն, իբրեւ զյուղարկութիւն հարցն նորա:

Նորագիւտ կօմիտի-ն բառը երկրորդ ձեռագրին մէջ ականդուած է կօմիտի-ս ձեւով. եւ ինչ այնպէս կը թուի թէ առաջինն ալ ուղղելու է կօմիտի: Համապատասխան նախագասութիւնը չկայ Երրայականին մէջ, բայց բարեբախտաբար խօսքին կազմէն պարզ կերպով կ'երեւայ որ կօմիտի կամ կօմիտի (յգ. կօմիտի կամ կօմիտի) կը նշանակէ «մեռելի յուղարկաւորութիւն», ինչպէս ունինք նաեւ Եօթանասնից օրինակին մէջ:

Կօմիտի կամ կօմիտի շատ կարեւոր բառ մ'է ստուգաբանական տեսակէտով: Ասիկա անշուշտ կօմիտ- բառին մէկ ուրիշ ձեւն է: Brockelmann ZAss. 13, 327 (հմտ. հայ թրգմ. ՀԱ. 1899, 286) վերջինս փոխառութիւն կը դնէ ասորեստանեան *kimahhiu* «դագաղ» բառէն եւ այս իմաստէն մերինին անցնելու համար ի նկատի կ'առնու Նսորաբաբելական թաղման սովորութիւնը: Նորագիւտ կօմիտի «յուղարկաւորութիւն» ձեւը փաստ մը աւելի կու տայ այս մեկնութեան, կազմելով երկու նշանակութեանց միջին օղակը:

Հին Հայկ. բառ. գիտէ կօմիտ (ի հօլով-մամբ) «պատարագ, ընծայ, նուէր» ձեւ մը. ասիկա գուցէ մեր կօմիտի բառն ըլլայ, նշանակութիւնը սխալ հասկցուած: Իսկ Նոր Հայկ. բառ. գիտէ կօմիտի միայն հետեւեալ վկայութեան մէջ. «Ոռնան եւ ողբան եւ գուժեն իբրեւ

կմախիս մեռելոց», Թղթ. Բարուք: Հոս ի հարկէ
 չափի՜ ճիշտ նոյն նշանակութիւնն ունի ինչ որ
 վերը. յունարէնն ունի մերձաւոր իմաստով չն
 περιδεινω «ի ճաշ մեռելոյ», Հայկ. բառ. ծա-
 նօթ չլինելով չափի՜ կամ չափի՜ «յուզար-
 կաւորութիւն», բառին, կը կարծէ թէ թարգ-
 մանիչը սխալ կարգացած ըլլայ յունարէնը (իբր
 περιδειδω «ահաբեկ»), որով թարգմաներ է
 չափի՜ իբր «կմախ եղեալ ի խրտուիլակ»:

15. ԿՖԵԿԿԵՐԺ. Բ ՄՆ. Է. 3:

«Եւ անկանէին ամենայն ժողովուրդքն յեր-
 կիր ի վերայ երեսաց իւրեանց, ի վերայ իճեփա-
 րժ աւլայբի՜ յափաւցն, երկիր պագանէին եւ օրհ-
 նէին զԱստուած»: Եօթանասնից օրինակն ունի
 նոյն տեղը «եւ անկան ի վերայ երեսաց յերկիր
 ի Կափափաւ տեղւոյն, եւ երկիր պագին եւ օրհ-
 նեցին զՏէր»: Նորագիւտին «Իճեփափաւ աւլայբի՜
 յափաւցն» գեղեցիկ շարքին դէմ՝ երկրորդը ունի
 միայն «ի քարայատակ տեղւոյն»: Նոր բառ է
 իճեփափաւ «վրան մարմար քաշած, մարմարիո-
 նով սալայատակած»: Միւս ձեռագիրն ունի
 իճեփափաւ. ձեւին համար համտ. իճեփաւ Անան.
 եկեղ.:

16. ԿՅԿ. Բ ՄՆ. Թ. 25:

Եւ էին Սողոմոնի քա- Եւ էին Սողոմոնի չորեք-
 ռասուն հազար մատակ ծի հազար ախոռք ծիոց եւ կա-
 կոռոնի եւ երկարք կառաց ոաց եւ երկոտասան հազար
 երկոտասան հազար: այրուծի:

Եւ էին Սողոմոնի չորք բեւրք մատակ ձիք ի
 կառս, եւ երկոտասան հազար երկվարք:

Որովհետեւ երեք հատուածները շատ կը տարբերին իրարմէ, ուստի դժուար է ստուգել ինչի ձեւին նշանակութիւնը: Ըստ իս ասիկա ինչո՞ք բառին սեռականն է եւ կը նշանակէ “ձիերու ջոկ կամ երամակ”: Նոր Հայկ. բառ. կը յիշէ ինչո՞ք այս իմաստով եւ վկայութիւն կը բերէ Խոսրովէն, Փիլոնէն ու Կալիսթենէսէն: Նորագիւտ ձեւը կը ցուցնէ թէ բառը ոսկեգարեան է:

17. Հանել:

Ասոր վրայ տես վարը թիւ 19:

18. Հեծանոց. Բ Մն. ԼԴ. 11:

Ասոր վկայութիւնը տես վերը թիւ 3: Թէ երրայականին եւ թէ Խօթանասնից մէջ համապատասխանն է “ի գերանս”. ասկէ կը հետեւի թէ Հեծանոց (ուղղելի գուցէ Հեծանոց) կը նշանակէ “գերան շինելու յարմար, գերանցու” եւ կը ծագի Հեծան “գերան”, ոսկեգարեան բառէն:

19. Հրատնգ. Բ Մն. Դ. 16:

Եւ զհրատնգնս եւ զհատնս եւ զկաթսայսն եւ զթիսն եւ զկաթսայսն եւ եւ զմահանսն եւ զամեզմահանսն եւ զամենայն նայն զործիս նոցա արար զկահ եւ զկարասի եւ զգործիւք արար: Զիւրամ:

Եւ զկասկարայս եւ զբառնալիս եւ զսանսն եւ զմահանսն եւ զամենայն կահ նոցա, զոր արար քիւրամ:

Համեմատելի բառերը չորս են, հրատնգ, հանել, հալնայ եւ հահան: Ասոնցմէ վերջինը (հա-

հան «պատառաքաղ») նոյն է երեքին մէջ ալ. ինչպէս կայ Երրայականին մէջ, բայց տեղափոխուած է. Եօթանասնից Թարգմանութեան մէջ դարձած է հան (հոմանիշ), բայց իր տեղը փոխած չէ: Կը մնան երկու անծանօթները՝ հրաւանդ եւ հանելէ, որոնց դէմ Երրայականը ունի միայն ինչ, իսկ Եօթանասնիցը կը դնէ հասկարայ եւ քառանկէ՝ ձեւերը: Երրայականը բառերու թէ՛ շարքը եւ թէ՛ թիւը փոփոխած ըլլալով՝ ճշտիւ համեմատելի չէ նորագիւտին հետ, մինչդեռ Եօթանասնիցը երկու տեսակէտով ալ համաձայն է, ուստի դժուար չէ գուշակել թէ հրաւանդ պիտի նշանակէ «հասկարայ», իսկ հանելէ՝ «քառանկէ»: Այս բանը կը հաստատէ նաեւ բառերուն ստուգաբանութիւնը. հանել եւ քառանկ հոմանիշներ են, ուստի հանելէ եւ քառանկէ ալ հոմանիշներ ըլլալու են: Հրաւանդ կազմուած պիտի ըլլայ հո-ր եւ վանդ բառերէն. վերջինէն է նաեւ վանդալ «կասկարայ», եւ. Լ. 3, ԼԷ. 16. ուստի հրաւանդ (իմա հրաւանդ) «կրակի վրայ բան խորովելու կասկարայ»:

20. Մայր-ինո՞ք, հայր-ինո՞ք:

Ես բնականաւ եմ ի տաճարս հայր-ինո՞ք» (Ա ՄՆ. ԺԷ. 1): Ընդէք դուք ինձ տաճարս հայր-ինո՞ք (Ա. ՄՆ. ԺԷ. 7): Եօթանասնիցն ունի ասոնց դէմ ի հայր փոքրէն, իսկ Երրայականը եղևանփոքրէն: Կազմուած են հայր բառէն ինք-ել բայով, որ հետեւաբար կրնայ փայտեղէն իրերու համար գործածուիլ:

21. Մանգա:

1. Եւ ղնէր Դաւիթ մա- Եւ բաշխեաց ամենայն սուսս մասսուսս ամենայն իսրայելացի մարդոյ, յա- իսրայելացի մարդոյ, յա- ըմանց մինչեւ ցկանայս. առ այր նկանակ մի հացի, պա- այր քաքար մի եւ մանգառ տառ մի մնոյ եւ կարկան- մի եւ կտապ մի (Ա. Մն. ղակ մի: Ժ. 3):

Եւ բաշխեաց ամենայն իսրայելի յառնէ մինչեւ ցկին, ի մարդ: Հաց մի ի հացարարոցէ, եւ պատառ մի ի կասկարայից:

2. Եւ ի վերայ հացին, որ Եւ ի վերայ հացին առա- առաջի ղնեն, եւ ի վերայ ջաւորութեան, եւ ի վերայ նաշհոյ պատարագացն եւ նաշհոյ հացի պատարագին ի վերայ յանխումն մանգա- եւ ի վերայ անխմոր նշխա- ուն, եւ ի վերայ խմնալ- րաց եւ ի վերայ տապա- տապակեղոցն (Ա. Մն. ԻԳ. կին եւ զանգեղոցն եւ ի վե- 29): րայ ամենայն չափուց վե- րակացութեան:

Հացին առաջադրութեան եւ ի վերայ նաշհոյ պատարագացն, եւ քաքարացն, բաղարջացն եւ տապակին եւ զանգեղոցն իւղով եւ յամենայն չափան:

Բառին նշանակութիւնը ճշտել քիչ մը դժուար է: Առաջին վկայութեան մէջ ունինք համեմատելի երեք բառ. *manag*, *manag*, *manag*, որոնք գէթ եբրայականն ունի «նկանակ մի հացի, պատառ մի մնոյ եւ կարկանդակ մի» (ככד-סחל ואשפר ואשוי). Իսկ Եօթանասնիցը «հաց եւ պատառ մը միս» (կարկանդակը կը պակսի): Ասոնց համեմատութենէն այնպէս կը հետեւի թէ *manag* կը նշանակէ «միս, պատառ մը միս»:

Սակայն այս նշանակութիւնը չի յարմարիր
երկրորդին: Հոս բարեբախտաբար Ֆաֆա ունի
ածական մը «նիստ», զոր մեկնեցիկը «անխմոր,
բաղարջ», եւ որ չկրնար յարմարիլ մսին: Ուստի
կը հետեւի թէ Ֆաֆա խմորեղէնի տեսակ մ'է
եւ առաջին վկայութեան մէջ նախորդ ու յա-
ջորդ բառերուն հետ՝ հոմանիշներու շարք մը կը
կազմէ (քաքար, մանգառ, կտապ), երկրորդին
մէջ ալ իրօք որ երրայականը կը հանէ «ան-
խմոր նշխար», ձեւը, որով Ֆաֆա «խմորեղէն»
նշանակութիւնը հաստատութիւն կը գտնէ:

Երկու ձեռագիրներէն մէկը երկու պարա-
գային ալ գրած է Ֆաֆա, զոր խալաթեան կը
մերժէ, որովհետեւ առաջին ձեռագիրը կը ներ-
կայացնէ միշտ աւելի ընտիր գրչութիւն մը:

22. Մ-ի և Մ-ի. Թ. 19:

Եւ Սնդում... եւ եղ- Եւ Շաղում... եւ եղ-
բարք իւր... ի վերայ գոր- քարք իւր... ի վերայ գոր-
ծոց ծառայութեան, որ ծոց ծառայութեան, որ պա-
պանն զղահդի՞ մաշկին, հէին զսեամս խորանին եւ
եւ հարք իւրեանց ի բա- հարք իւրեանց ի բանակն
նակս Տնառն որ պանն Տնառն պահէին զըլուն:
զմուտ մաշկին:

Եւ Սաղում... եւ եղբարք նորա... ի վերայ
գործոց սպասուն, որք պահէին զպահպանութիւնս
խորանին, ինքեանք եւ հարք իւրեանց ի բանակին
Տնառն, եւ պահէին զմուտն:

Նորագիւտին Բաշի բառին դէմ թէ՛ Երրա-
յականը եւ թէ Եօթանասնիցը կը դնեն «խո-
րան, վրան», ասիկա անշուշտ նոր առում մ'է
միայն. բառը չի կրնար զատուիլ Բաշի «կաշի,

մորթ, ձեւէն. իսկ նոր առման համար կրնայ համեմատուիլ վրաց. հաշի «երկար զգեստի քղանցք, վրանի ծածկոց»:

23. ՄՈՂ Ա ՄՆ. ԺԲ. 40:

Եւ կրէին իշովք, ուղտովք Եւ բերէին իշովք եւ ուղտովք եւ միառաք զկերակուրս ալեր եւ գինոյ եւ եզամբք զհաց, եւ ալիւրի չամիչ եւ պաղատիտս, կերակուր, պաղատիտ եւ ձէթ եւ զարջառ եւ զոչխար յոյժ: Եւ զարջառ եւ զոչխար յոյժ:

Եւ բերէին նոցա ուղտովք եւ իշովք եւ ջորովք եւ եզամբք կերակուրս, ալիւր եւ թուզ, եւ չամիչ եւ գինի եւ ձէթ եւ զուարակս եւ ոչխարս բազումս:

Թէ՛ Երրայականին եւ թէ՛ Եօթանասնից մէջ հոգ բառին համապատասխանն է «եզ» բայց կը թուի թէ հոգ այս իմաստով չէ, այլ կը նշանակէ պարզապէս «գրաստ» կամ լաւ եւս «ձի» (չկրնար ըլլալ իբր լատ. mulus «ջորի», որովհետեւ Գրի բառը յիշուած է արդէն նոյն տեղը): Նոր Հայկ. բառ. ունի երկու վկայութիւն, որոնցմէ մէկուն մէջ հոգ գործածուած է իբր ամական՝ «վարժ, կրթուած, ընտելացած (անասուններու համար)», նշանակութեամբ, իսկ երկրորդին մէջ իբր գոյական՝ «գրաստ» նշանակութեամբ. հմմտ. լինի երիվար հոգ եւ վարժ. Ոսկ. Ես. Էշն օրինակեաց զհրէայսն. քանզի օրպէս հոգ ի թամբս եւ ի բեռն... Զբր. կթ.:

24. ԹԻՄՈՒԹԵՍԻ Ա ՄՆ. ԺԹ. 13:

Հանաքաջալերեաց, Ժիր Բաջ լեր եւ զօրասցուք
 լիցուք ի վերայ զօրաց, քա- վասն ժողովրդեան մերում
 ղաքաց, յառակաց երկրին եւ վասն քաղաքաց Աստու-
 Աստուծոյ մերոյ: ծոյ մերոյ:

Քաջ լեր եւ զօրասցուք վասն ժողովրդեան
 մերում, եւ վասն քաղաքաց Աստուծոյ մերոյ:

ԹԻՄՈՒԹԵՍԻ բառը գոյութիւն չունի ոչ եւրա-
 յականին եւ ոչ ալ Եօթանասնից թարգմանու-
 թեան մէջ. սակայն խառնուած բառին հետ յա-
 րադրութիւնը կը ցուցնէ թէ «տեղ» նշանա-
 կող բառի մը հետ գործ ունինք: Իրօք ալ ՆՀԲ
 (Նոր Հայկ. բառ.) ունի յառաջ հայերէն «մէկուն
 բուն երկիրը». հմմտ. Հեշտալի է եւ աշխարհս
 այս եւ հայրենի յառաջ. Ածաբ. ի Մակաբ. Պա-
 տերազմ տան վասն հայրենեաց յառաջ եւ
 փրկութեան ազգի. Սրկ. քհ.

25. ՈՒԼԵԷԿԻ Բ ՄՆ. Է. 9:

Եւ արար Սողոմոն զտօն Եւ արար Սողոմոն զտօն
 նաւակատեացն ի ժամա- ի ժամանակի յայնմիկ
 նակի յայնմիկ զեւթն օր... զեւթն օր... Եւ արարին
 Եւ արար յաւուրն ութե- յաւուրն ութերորդի ժողով
 րորդի զտանջեռնայն, զի մեծ, զի զեւթն օր արա-
 զեւթն օր արար զնաւա- րին զնաւակատիս սեղա-
 կատիս սեղանոյն եւ զեւթն նոյն եւ զեւթն օր արարին
 օր արար զտօն տարեկա- զտօն:
 նացն:

Եւ արար Սողոմոն զտօն ի ժամանակին
 յայնմ աւուրս եւթն... Եւ արար յաւուրն ու-
 թերորդի եւ վասն զի զնաւակատիս արար սե-
 ղանոյն զեւթն օր տօնին:

Նորագիւտ օրինակը կը հայթայթէ մեզ շատ կարեւոր բառ մը «փնջեայ», որուն դէմ Եւրոպականն ունի «ժողով մեծ», իսկ Եօթանասնիցը «Ելս». ասիկա նաեւ «փնջեայ» բառին հակառակն է, որովհետեւ նաեւ «փնջեայ» տօնին պատրաստական մասն է, իսկ «փնջեայ» բառն տօնը կամ տօնին վերջաբանը: Ար թուի կազմուած ըլլալ «փնջեայ» եւ «փնջեայ» բառերէն. սակայն ասոնց ներքին կապը անըմբռնելի է ինչ: Թերեւս ասորերէնը կարենայ տալ յարմար մեկնութիւն մը:

26. Ուղեւորութիւն Բ Մ. Ժ. 13:

«Եւ արարին նմա ուղեւորութիւն մեծ եւ լացին զնա լալեօք մեծաւ յոյժ»: Եօթանասնիցն ունի հոս «Եւ արարին նմա յուղարկութիւն մեծ յոյժ», ուր նորագիւտին ուղեւորութիւնն ձեւին դէմ կը գտնենք յուղարկութիւն, այն է արդի յուղարկութիւն տասնկանգնեան ձեւը: Երկրորդ ձեւագիրն ունի յուղարկութիւն, զոր Խալաթեան բնագրին մէջ մտցուցած է իրաւամբ: Որովհետեւ ըստ իս ուղեւորութիւնն ոչ միայն սխալ ձեւ մը չէ, այլ նոյն իսկ աւելի հին եւ ընտիր է քան յուղարկութիւն: Բառս՝ ինչպէս յայտնի է, կազմուած է ուղեւ եւ «փնջեայ» բառերէն. ի + «հնագոյն հայերէնի ձայնական օրէնքներով կը դառնայ Ե. ինչ. *Պարսպան = Պարսպան, *Պարսպան = Պարսպան, *Պարսպան = Պարսպան եւն. ըստ այսմ սպասելի էր ուղեւորութիւն, զոր կը գտնենք նորագիւտին առա-

ջին ձեռագրին մէջ եւ ոչ թէ յո-ղաբի-նի-ն, որ
համեմատաբար նոր շրջանի ձեւ է:

27. Պարտերէն Բ ՄՆ. ԺԳ. 20:

Եւ նկուն եղեն որդիքն Եւ նկուն եղեն որդիքն
Խորայելի յաւուր յայն- Խորայելի յաւուր յայն-
միկ... Եւ ոչ կարաց պատ- միկ... Եւ ոչ կարաց գտա-
գարինն Յերոբոամ, զի մեղ զօրոշթիւն Յերոբո-
զամենայն աւուրս կենաց վամ զամենայն աւուրս
իւրոց Աբիա զկնի էր եւ Աբիայ:
հալածէր զնա:

Եւ նկուն եղեն որդիքն Խորայելի յաւուր
յայնմիկ... եւ ոչ եւս Գոյր շոբի-նի-ն Յերոբոա-
մայ զամենայն աւուրս Աբիայ:

Պարտերէն կը նշանակէ ուրեմն “ոյժ
գտնել, զօրանալ, զօրութիւն ունենալ”: Կը
թուի իրանեան փոխառութիւն, բայց ոչ զանդ-
կերէնի եւ ոչ ալ պարսկերէնի մէջ կրցայ
գտնել նման բառ մը:

28. Սարկիւր Բ ՄՆ. Բ. 18:

Եւ գտան ի մէջ հարիւր Եւ գտան հարիւր
յիսուն եւ երեք հազարք եւ յիսուն եւ երեք հազարք եւ
վեց հարիւր այր. եւ արար վեց հարիւր. եւ արար ի
ի նոցանէ Սողոմոն եւթա- նոցանէ եւթա-
նասուն հազար տասնման- նասուն հազար թեռմա-
կիւր եւ ութսուն հազար կիւր եւ ութսուն հազար
քարակոփ ի լերինն, եւ քարահատ ի լերինն, եւ
երիս հազարս եւ վեց հա- երիս հազարս եւ վեց հա-
րիւր գործավարս ի վերայ րիւր գործավարս ի վերայ
նոցա: նոցա:

Եւ գտան հարիւր յիսուն հազար, եւ երեք
հազար եւ վեց հարիւր. եւ արար ի նոցանէ եւթա-
նասուն հազար թեռմակաւ, ութսուն հազար քա-

Վերի վկայութեան մէջ երկու նկատելի կէտեր ալ կան. առաջին՝ լաւագոյն բառը «վերակացու» նշանակութեամբ. ասիկա բառիս հնագոյն առումն է, ինչպէս ունի եւ խորենացին (Ա. 15) եւ ուրկէ ծագած է արդի լաւագոյն ձեւը (վարդապետ > *վարդպետ > վարպետ): Ըստ այսմ Բեռնարդին «Կանոնադրոյ լաւագոյն կրնայ պատշաճապէս թարգմանուիլ «համալպաշի»:

Երկրորդն է ճշգրտութիւն, եւ աւելի վարը ճշգրտութիւնը ասոնք ըստ երեւոյթին կը պակսին Երրայականին եւ Եօթանասնից մէջ, բայց իրօք վերադարձ, այն առիթ ձեւերուն տեղ դրուած են եւ կը նշանակեն «փութացնող, շտապեցնող, հսկող որպէս զի գործաւորները ծուլութիւն չընեն»:
 Հոս նկատենք նաեւ թէ շէնքի մը վրայ աշխատելու ժամանակ երգելու սովորութիւնը մինչեւ այսօր ալ կենդանի է Պարսկաստանի մէջ. բանւորներէն մէկը՝ կարծեմ գլխաւորը, ամբողջօրը պատերուն վրայ կանգնած բարձր ձայնով կ'երգէ. «Իւլլէլէ վէր Կուլա՛. Իւլլէլէ վէր Կուլա՛ — շաղախը տո՛ւր, տղաս, աղիւսը տո՛ւր, տղաս» եւն անվերջ. իսկ միւսները զայն լսելով կ'աշխատին լռիկ մեջիկ:

30. ՍԻՐԷ Բ ՄՆ. Ի. 6:

Տէր Աստուած հարցն Տէր Աստուած հարցն մերոց, դու այն ես, որ մերոց, ոչ ապաքէն դու ես յերկինս եւ ի վերայ երկրի Աստուած յերկինս, եւ դու ստորէ, եւ իջեսս դու ի տիրես ամենայն թագաւորութեանց հեթանոսաց: թագաւորութեանց հեթանոսաց:

Երբայականը տառ առ տառ նոյն լինելով
Եօթանասնից հետ, վերջինս առաջնոյն տեղ
դրի: Ուրեմն երկուքին մէջ ալ կը պակսի եւ ի
վերայ ելելէ «Գրէ հատուածը: Սորէ ձեւին դէմ
երկրորդ ձեռագիրն ունի ի «Գրութ. բայց ոչ
մին եւ ոչ միւսը կը յարմարի այստեղ. ուստի
կը թուի թէ խանգարեալ բառ մ'է եւ թերեւս
հարկ է ուղղել այսպէս. «Դու այն ես, որ յեր-
կինս եւ ի վերայ երկրի» Կէրէ...»

31. Վարդ Բ. Մն. Դ. 12, 13:

Եւ կատարէր Խիրամ
զամենայն գործ, զոր արար
Սողոմոն արքայ ի տան
Աստուծոյ. զսիւնսն զերկո-
սին խարսխօք խոյակօք
հանդերձ, եւ զքոթարովն
ի վերայ խոյակաց սեանցն
երկուս, եւ վարմս երկուս
վանդակաձեռն ծածկեալ
զերկոսին խոյակսն քոթա-
րովայն, որ էին ի վերայ
խոյակաց սեանցն երկո-
ցուն. եւ նոնածես ոսկիս
եւ ի միջի երկոցուն վան-
դակապ վարմաց նորա
երեք հարիւր, երկուս կարգս
ի միում վանդակապատ
վարմի:

Եւ կատարեաց Քիրամ առնել զամենայն
գործն զոր հրամայեաց արքայն Սողոմոն ի տանն
Աստուծոյ: Զսիւնսն երկուս եւ ի վերայ նոցա
զխոյական եւ ի վերայ խոյակաց սեանցն զքովթա-
րովման զերկոսեան, եւ շէնդակաբերձն զերկուս՝
առ ի ծածկել զխոյակս քովթարովթայցն, որք

էին ի վերայ գլխոց սեանցն: Եւ զանգակս ոսկեղէնս չորեքհարիւր յերկոսեան վանդաւադսն. եւ զերկուս ազգս նռնաձեւացն ի միում վանդաւադսն....:

Մեզ զբաղեցնող բառերուն վրայ Եբրայ-յականը տարբերութիւն չունի, ուստի հարկ չկայ դնել զայն առանձին: Վարձ յայտնի էր մեզ իբրեւ «ձուկ բռնելու ուռկան», բայց հոս ստացած է երկրորդ նշանակութիւն մ'ալ, այն է «ցանցակերպ զարդ, հիւսուածքի պէս. ֆրանս. réseau, ռուս. сеть»:

Վանդաւադ ձեւը կարելի էր կարծել վանդ(ակ) եւ իսկ բառերով բարդուած, բայց որովհետեւ քիչ մը յետոյ կ'ըսուի վանդաւադս, Եօթանասնից մէջ վանդաւադս ձեւով է եւ երկու ձեռագիրներէն մէկն ալ վանդաւադս ընթերցուածն ունի, ուստի անշուշտ ուղղելի է վանդաւադս:

32. ՎԵՐԿՈՐԷԻ Ա ՄՆ. ԺԱ. 23, Ի. 5:

1. Սա այն է, որ սատակեաց զայրն եգիպտացի, զայրն յաղթանդամ հինգ-կանգնեան, որ ունէր զնի-զակն ի ձեռին իբրեւ գլխոր-ստորի ոստայնանկաց (Ա ՄՆ. ԺԱ. 23):

Նա եհար զայրն եգիպտացի՝ զայր երեւելի հինգ-կանգնեան, եւ ի ձեռն եգիպտացւոյն նիզակ իբրեւ շարժի ոստայնանկաց:

2. Եւ եղեւ դարձեալ պատերազմ ընդ այլազգիսն. եւ հարկանէր վանէր Եդիպ-

նան որդի Յայիր զԱթոմի
 եւ զեղբայր Գողիադու, եւ
 բուն նիզակի նորա իբրեւ
 զՎերստոյի ոստայնանկաց
 (Ա Մն. Ի. 5):

Եւ եղեւ դարձեալ պատերազմ ընդ այլազ-
 գիսն, եւ եհար Եղէանան որդի Յայիրայ զՂէեմի
 զեղբայրն Գողիադու գեթացւոյ. եւ փայտ նիզակի
 նորա իբրեւ Ղարբի ոստայնանկաց:

Երրայականը տարբերութիւն չունի:

Խնդրական բառին դէմ միւս ձեռագիրը
 կը ներկայացնէ առաջին վկայութեան մէջ վեր-
 «արբի», երկրորդ վկայութեան մէջ զվեր «արբի»
 ընթերցուածը: Երրայականն ունի סוגר דונסא,
 այն է «գլան ոստայնանկաց»: Եօթանասնիցը կը
 ներկայացնէ պարզապէս «արբի», որ գործածուած
 է նաեւ Բ. Թագ. ԻԱ, 19 եւ կը մեկնուի «ջու-
 հակին առջեւի փայտը՝ որու վրայ կը փաթթուի
 գործած կտաւը»: Ասկէ կը հետեւի թէ վերարբի
 ածանցուած է «արբի» ձեւէն. եւ եթէ վեր մասը է
 վեր, վեր բառն է, ամենայն հաւանականութեամբ
 «արբի» ձեւն ալ «արբի», «արբի» բառն է, որով
 վերարբի կը դառնայ «վեր վար, բարձր ու ցած»,
 կամ նման նշանակութեամբ կազմութիւն մը:

33. Վերարբի Բ Մն. Բ. 10:

Եւ ասաւասիկ գործաւո-
 րացդ փայտահարիք ծա-
 ուայից քոց հրաման տուաք
 տալ վսեմառակ ցորենոյ
 քոռս քսան հազար, եւ զա-
 րոյ քոռս քսան հազար, եւ
 ձիթոյ մարս եւ զինոյ մարս
 քսան հազար:

Եւ ասաւասիկ գործաւո-
 րացդ փայտահարիք ծա-
 ուայից քոց
 տաց նս ցորենոյ
 քոռս քսան հազար եւ զա-
 րոյ քոռս քսան հազար, եւ
 զինոյ մարս քսան հազար
 եւ ձիթոյ մարս քսան հազար:

Եւ գործօնէիցն որք հատանեն զփայտն՝ ի կերակուր ետու հաց՝ ոռճիկ ծառայից քոց՝ քսան հազար քու ցորենոյ, եւ քսան հազար քու դարւոյ, եւ քսան հազար չափ գինւոյ, եւ ձէթ քսան հազար չափ:

Նորագիւտ գեղեցիկ բառս լեւորակ կը նշանակէ ուրեմն «ոռճիկ, թոշակ, բանւորներու տրուած վարձ պաշարեղէնով»:

34. ՏԵՆԻ:

Նորագիւտ Մնացորդաց գրքին մէջ ԿԵՆԻ բառը շատ անգամ անսովոր ձեւով մը հօլովուած է. հմմտ. ի ԿԵՆԻԱՆԷ Ա ՄՆ. Ի. 6. ԿԵՆԻԱՆԵ Ա ՄՆ. ԻԶ. 26. աշխարհաբանքն Բ ՄՆ. Ա. 2. Ասոնք կենթագրեն ԿԵՆԻ ուղղական մը, որուն այլուր պատահած չեմ:

35. ՏԻՄ, Բ ՄՆ. Բ. 16:

Եւ մեք հարցուք զփայտ Եւ մեք հարցուք փայտս ի Լիբանանէ լստամն- ի Լիբանանէ ըստ պի- նայն պիտոյից քոց եւ բեր- տոյից քոց եւ բերցուք ցուք զնա ի տոփայս ընդ զնոսա ի շառտս ընդ ծով ծով ի կողմանս Յովպա- ի Յովպէ առ քեզ եւ դու ցւոց եւ դու հանցես զնա հանցես զնոսա յԵրուսա- յԵրուսաղէմ:

ղէմ:

Եւ մեք հատանեմք փայտ ի Լիբանանէ ըստ ամենայն պիտոյից քոց. եւ ածցուք զնոսա ընդ ծով լստս ի Յովպէ եւ հաւաքեսցես զայն յԵրուսաղէմ:

Երեքին միաձայն վկայութեամբ ԿԵՆԻ կը նշանակէ ուրեմն «լաստ», Կայ թրք. ۛ, ۛ duba «լաստ, լաստանաւ», բայց ասիկա առ առաւելն կրնայ մեզմէ փոխառեալ ըլլալ: Կը թուի թէ

Գոթոյ ստուգարանօրէն կապ ունի Գոթո «արկղ» բառին հետ:

«Ձնա ի տոփայս» ընթերցուածին դէմ երկրորդ ձեւագիրն ունի Գոթոյ սխալագրութիւնը, ուր — յառաջացած է անշուշտ երկագիր գրութեան մէջ Ի եւ Ի տառերը շփոթելէն:

36. Գ-Ի-Ն Ա Մ. ԻԸ. 20:

Մինչեւ գործեսցես կազմես Մինչեւ կատարեսցես մնացեւ գործ պաշտաման զամենայն գործս պաշտատանն Տեառն, զօրինակ ման տանն Տեառն [մնատամարին եւ տան նորա եւ ցածը կը պակսի]: քակքով նորա եւ վերնատանց նորա եւ ներքին զանձանակին եւ տանն քաւութեան եւ զօրինակ տանն Տեառն:

Մինչեւ կատարեսցես զամենայն գործ սպասու տանն Տեառն: Եւ ահա այդ է օրինակ տաճարին եւ սենեկաց նորա եւ սրահից նորա եւ վերնատանցն եւ շտեմարանացն, ներքնատանցն եւ տանն քաւութեան եւ օրինակ տաճարին Տեառն այդ է:

Ինչպէս որ Բազմավէպ 1900, էջ 122 նկատած է, երբայական եւ ասորական օրինակները չունին վերի հատուածը, ուստի պիտի դիմենք Եօթանասնից Թարգմանութեան, ուր Գոթոյ մեկնուած է «սրահ»: Բազմավէպ (անդ) արդէն այս բառը կը մեկնէ իբր փոխառեալ Եօթանասնից Ζαρχω (կամ Χαρχω) ձեւէն:

37. Ի ԿԱՆՈՆ Բ ՄՆ. Ա. 14:

Եւ արար իւր Սողոմոնն Եւ ժողովեաց Սողոմոնն
կառս եւ երկվարս. եւ եղնն կառս եւ հեծեալս. եւ եղնն
կառք նորա հազար եւ երեք կառք նորա հազար եւ չորեք
հարիւր. եւ հեծեալք իբրեւ հարիւր եւ հեծեալք երկո-
եակոտասան հազար, եւ տասան հազար. եւ եթող
եթողանդ զկառսն ի քառսմ զնոսա ի քաղաքս կառաց
ի քաղաքս կառապանացն:

Եւ ժողովեաց Սողոմոնն կառս եւ հեծեալս,
եւ եղեն նմա հազար եւ չորեք հարիւր կառք, եւ
երկոտասան հազար հեծելոց. եւ եթող զնոսա ի
քաղաքս հեծելոցն:

Ի ԿԱՆՈՆ ձեւը կը պակսի թէ՛ երբայակա-
նին եւ թէ Եօթանասնից մէջ: Եւ որովհետեւ
ձեռագիրներէն մէկն ալ չունի, մանաւանդ որ
տեղւոյն յարմար մէկնութիւն մը չկրնար ստա-
նալ, ուստի աւելորդ սխալագրութիւն մը ըլլա-
լու է՝ ազդուած յաջորդ «Ի Կաղաքս» եւ նա-
խորդ «զկառսն» ձեւերէն:

38. ՔԱՐԱԿԱՆՈՆ Բ ՄՆ. ԻԵ. 12:

Ձերբակալ առնէին որ- Ձերբակալ արարին որ-
դիքն Յուդայ եւ առեալ դիքն Յուդայ եւ ածին
ածէին զնոսա ի կատար ի կատար քառասուցոյն
քառասուցոյն եւ անդ քա- եւ քարավէժ արարին
րավէժ առնէին զնոսա եւ զնոսա եւ սատակեցան
սատակէին: ամենեքեան:

Գերեցին որդիքն Յուդայ եւ ածին զնոսա ի
գլուխ քարանձաւին եւ գահավէժ առնէին զնոսա
ի ծայրից քարանձաւին եւ ամենեքեան սա-
տակէին:

Քարապանի բառին իմաստն է ուրեմն «քա-
րածայր» կամ «բարձրաւանդակ». բայց նայե-

լով ստուգաբանական կազմութեան ուղիղ է
միայն վերջինը, իբր իբր եւ պէ՛տք բառերէն
բարդուած, “քարին ծայրը, բարձր տեղ,
քերծ”:

39. ԲԵՒՐ. Ա ՄԵ. ԻԸ. 17.

Նոյնպէս եւ շամիրոցն եւ նոյնպէս եւ
մնահանացն, տաշտիցն ու- մնահանացն եւ նուիրանո-
կեացն եւ ծաշակացն եւ ցացն եւ տաշտիցն ոսկե-
մարդմայիցն ոսկոցն զկշիռ ողինաց եւ քաժակացն ու-
քնդոտացն եւ զքեփոտացն, կեղինաց՝ զկշիռ իւրաքան-
եւ զկշիռ ոսկոյն եւ զարծա- չիւր քաժակի, եւ քաժա-
թոյ իւրաքանչիւր կշռով: կացն արծաթեղինաց՝
զկշիռ իւրաքանչիւր քա-
ժակի:

Նոյնպէս եւ զարծաթեղինացն եւ զմահա-
նացն եւ զնուիրանոցացն եւ զտաշտիցն ոսկեղինաց
եւ զկշիռն ոսկոյ եւ արծաթոյ եւ զտփոցն զիւրա-
քանչիւր ուրուք:

Այս երեք, իրարմէ բաւական տարբերող
հաստուածներուն համեմատութենէն կ'երեւայ
որ ԲԵՒՐ. կը նշանակէ “քաժակ”, ասիկա բուն
երբայեցի բառ մ'է, որ երբայական բնագրին
նոյն հաստուածին մէջ վեց անգամ կրկնուած է.

Հմմտ. եբր. המולגות והמורקות והקשות והבטור
ולבפורי הוחב במשקל לבפור ובפור
ולבפורי הכסף במשקל לבפור ובפור

Յունականին մէջ ալ Κεφοῦρὲ ἀβὲν ունի
բառս, ինչպէս կը նկատէ եւ Բազմավէպ 1900,
էջ 122:

Ձեռագիրներէն մին ունի « քեթուրայն եւ
 զքեփուր » ընթերցուածը. այս անշուշտ սխալ
 է, բայց անշուշտ բնագրին մէջ ալ կարելի չէ
 մէյ մը +եփուր եւ մէյ մ'ալ +եփուր գրութիւնը
 ընդունիլ. վերջինը իբրեւ հակառակ հայ լե-
 զուի ուղղագրութեան՝ պէտք է ուղղել շեփուր:

Յ Ա Խ Ե Լ Ո Ւ Ա Տ*

Գրքոյկիս տպագրութենէն յետոյ ձեռքս անցաւ Դուրեան Եղիշէ եպիսկոպոսի Աէկ յոգուածը՝ հրատարակուած Մատիս Թերթին մէջ (1900, էջ. 515—519), «Մնացորդաց գիրքերու նորագիւտ Թարգմանութիւնը» վերնագրով:

Յօդուածս բաւական ընդարձակօրէն կը խօսի Մնացորդաց գրքին վրայ եւ կը քննէ զայն այլ եւ այլ տեսակէտներով: Գերապատիւ հեղինակը կը կասկածի նորագիւտին լեզուն ոսկեգարեան ընդունելու: այս մասին համամիտ չենք իրեն: Ի մէջ այլոց կայ նոր բառերու հաւաքում մը եւ անոնց մեկնութիւնը, զոր անտես ընելու չեն անոնք որ այս նիւթով զբաղիլ կ'ուզեն: Թէ այս հաւաքումը եւ թէ տրուած մեկնութիւնները մեր գրքոյկէն դուրս բան մը գրեթէ չեն պարունակեր: Յիշել պէտք է միայն լրի՛ ձեւին յաջող բացատրութիւնը: Դուրեան կը մեկնէ զայն «լրացեալ» իմաստով՝ իբրեւ բառացի Թարգմանութիւն յունականին:

* Հեղինակին անծանօթ մնացած է հայերէնագէտ Ն. Մանի հատուածն «Новооткрытый армянский текстъ „Паралитомеонъ“» (Къ вопросу о переводахъ на армянскій языкъ), ի Թերթին Канавскій Вѣстникъ, Кн. XXV (1902), №. 4, стр. 66—83, ուր ի նկատի առնուած է միայն Թարգմանութեան զրական արժէքը:

ԽՄԲ. «ՀԱՆԴ.»

ԱՂԳԱՅԻՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆ

- Ա. Գալեմքեարեան Հ. Գր. Վ., Ուսումնասիրութիւնք Լեհահայոց դատաստանագրոյն: 1. Պիշոֆ, Լեհահայոց հին իրաւունքը: 2. Գոլեք, իրաւունք հայոց: 1890: էջ 85+59: Փր. 1.25
- Բ. Մեմեվիշեան Հ. Գ., Ազգաբանութիւն ազն. զարմին Տիւզեանց: 1890: էջ 50: Փր. 1.—
- Գ. Տաշեան Հ. Բ., Ազաթանգեղոս առ Գէորգայ ասորի եպիսկոպոսին եւ ուսումնասիրութիւն Ազաթանգեղեայ գրոց: 1891: էջ ԺԱ+159: Փր. 1.25
- Դ. Տաւ Դ., Արեւելեան հայքի Կուրդիւնա: Թրգմ. Հ. Գ. Վ. Գալեմքեարեան: 1891: էջ 79: Փր. —.85
- Ե. Տաշեան Հ. Բ. Վ., Ուսումնասիրութիւնք Ստոյն-Կալիստենեայ Վարուց Աղեքսանդրի: 1892: էջ Դ+272: Փր. 3.—
- Ջ. Տըվլէ Ա. եւ Գ. Փիւռն, Ուղեւորութիւն ի Փոքր Ասիա: Թրգմ. Հ. Բ. Վ. Տաշեան: 1892: էջ 82: Փր. 1.—
- Զ. Մառ Ն., Ամառնային ուղեւորութիւնից դէպ ի հայս: Թրգմ. Ո. Անոփեան: 1892: 89: Փր. 1.25
- Ը. Գարիէքր Ա., Նորագոյն աղբերք Մովսիսի Խորենացոյ: Հտ. Ա.: Թրգմ. Հ. Բ. Վ. Տաշեան: 1893: էջ Ժ+51: Փր. 1.—
- Թ. Գալեմքեարեան Հ. Գ. Վ., Պատմութիւն հայ լրագրութեան: Հտր. Ա. 1794—1860: (1 լուսանկարով:) 1893: էջ 232: Փր. 2.50

- Ժ. Կոնիքի ֆ. Կ., Զննութիւնը զրոց Դաւթի
Անյաղթի: Թրգմ. եւ յաւ. չ. Բ. Վ. Տաշեան:
1893: Էջ Է+92: Ֆր. 1.25
- ԺԱ. Գովրիկեան չ. Գ. Վ., Հայք յնդիսարեթու-
պոլիս Դրանսիոյ 1680—1779: (1 զըն-
կատիս.) 1893: Էջ Ժ+533: Ֆր. 4.50
- ԺԲ. Խաչաթեան Գր., Զննոք Գլակ, համեմատական
ոլսումնասիրութիւն: 1893: Էջ Զ+78: Ֆր. 1.—
- ԺԳ. Տէր-Մովսիսեան Փ., Հայ գիւղական տունը:
Թրգմ. չ. Բ. Վ. Պիլգիկժեան: (6 տիտկ. 55
պտկ.) 1894: Էջ Ը+103: Ֆր. 2.—
- ԺԴ. Գարիկեւ Ս., Նորագոյն աղբերք Մովսիսի Խորե-
նացոյ. Հտր. Բ. կամ Յաւելուած: Թրգմ. չ. Բ.
Վ. Տաշեան: 1894: Տ՝ Էջ ԺԱ+43: Ֆր. 1.—
- ԺԵ. Տաշեան չ. Բ. Վ., Ոլսումնասիրութիւնը հայերէն
փոխառեալ բառից: Ա. չ. Հիւպըման, Սեմական
փոխառեալ բառեր հին հայերէնի մէջ: Բ. Փորքէ-
ման Կ., Յունական փոխառեալ բառեր հայերէնի
մէջ: Գ. չ. Հիւպըման, Հայկական Յատուկ անուանք:
1894: Էջ Թ+145: Ֆր. 2.—
- ԺԶ. Տաշեան չ. Բ. Վ., Մատենագրական Մանր
Ոլսումնասիրութիւնը. Մասն Ա: Ա-Զ. Նեմեսիոս,
Պրոկղ Դիադոխոս, Խոսրովիկ, Գիլքէրձուածոց,
Պրոկղ եւ Սեկունդոս: 1895: Էջ ԺԲ+296:
Ֆր. 3.60
- ԺԷ. Տաշեան չ. Բ. Վ., Հայկական աշխատսիրութիւնը
հայագէտ Պ. Փէթթէրի, ամփոփուած եւ թարգմ.
ծանօթութեամբ: 1895: Էջ Թ+202: Ֆր. 2.5
- ԺԸ. Տիւրեան Կ., Սեւ Ժովու ոլսական եզերքը:
1895: Էջ 92: Ֆր. 2.—
- ԺԹ. Գովրիկեան չ. Գ. Վ., Դրանսիոյ Հայոց
Մետրապոլիսը կամ Նկարագիր Կերլա Հայաքա-
ղաքի ի գիր եւ ի պատկերս: 1896: Էջ Թ+352:
Ֆր. 3.60
- Ի. Տաշեան չ. Բ. Վ., «Վարդապետութիւն ատա-
քելոց» անվաւերական կանոնաց մատեանը. Թուղթ

Յակոբայ առ Կողբատոս եւ Կանոնք Թաղդէի:
1896: էջ Թ+442: Ֆր. 6.—

ԻԱ. Տոմաշէկ Վ., Սասուն եւ Տիգրիսի աղբերաց
սահմանները: Պատմական եւ տեղագրական հե-
տազոտութիւն: Թրգմ. Հ. Բ. Պիլէզիկճեան: 1896:
էջ Է+62: Ֆր. 1.—

ԻԲ. Կարիրիէր Ա., Արգարու զրոյցը Մովսէս Խորե-
նացոյ Պատմութեան մէջ: Թրգմ. Հ. Գ. Վ.
Մէնէվիշեան: 1897. էջ ԺԾ+107: Ֆր. 1.50

ԻԳ. Յովնանեան Հ. Ղ. Վ., Հետազոտութիւնք նախ-
նեաց ռամկորէնի վրայ: Ուսումնասիրութիւնք եւ
քաղուածներ: Մասն Ա. Ռամկորէն մատենագրու-
թիւնք: Տետր Ա: 1897, էջ Ը+272: Ֆր. 4.—

ԻԴ. Յովնանեան Հ. Ղ. Վ., Հետազոտութիւնք նախ-
նեաց ռամկորէնի եւն: Տետր Բ: 1897: էջ Ա—Ը+
273—522: Ֆր. 3.—

ԻԵ. Գեղցեի Հ., Համառօտ պատմութիւն Հայոց: Թրգմ.
Հ. Գր. Վ. Գալմբեարեան: Յաւելուածք 1. Ցանկ
Հայոց կոտորածներու առթիւ լոյս տեսած զրքերու:
2. Գաւազանագիրք Կաթողիկոսաց եւ Պատրիար-
քաց Հայոց: 1897: էջ Ը+130: Ֆր. 1.50

ԻԶ. Մեմէվիշեան Հ. Գ. Վ., Գիրք (կամ՝ յօդուած)
զրեւել արուեստը: Յաւելուած՝ Գիրք կարդալու
արուեստը: 1898: էջ Է+118: Ֆր. 1.25

ԻԷ. Խաչաթեան Գր., Մ. Խորենացու նորագոյն
աղբիւրների մասին քննադատական ուսումնա-
սիրութիւնք: 1898: էջ Է+53: Ֆր. 1.—

ԻԸ. Տաշեան Հ. Յ. Վ., Ակնարկ մը հայ հնագրու-
թեան վրայ: Ուսումնասիրութիւն Հայոց զրչու-
թեան արուեստին: (10 զնկատիպ պատկերով):
1898: էջ ԺԱ+202: Ֆր. 2.50

ԻԹ. Դադրաշեան Յ., Փ. Բիւզանդացի եւ իւր պատ-
մութեան խարդախողը: Քննութիւնն Մ. Խորե-
նացու աղբիւրների մասին: 1898: էջ Թ+175:
Ֆր. 2.50

- Լ. Մսերեան Լ., Հայերէն քարքառահասութիւն :
Թրգմ. ի ունեւերէն Է. Գ. Վ. Մէնէվիշեան : 1899 :
Էջ Է+26 : Փր. — 50
- ԼԱ. Զօսեան Է. Բ. Վ., Հայք ի Զմիւռնիա եւ ի շրջա-
կայս : Հատոր Ա. Զմիւռնիա եւ Հայք. (պատկեր-
ազարդ.) 1899 : Էջ ԺԲ+369 : Փր. 5.—
- ԼԲ. Զօսեան Է. Բ. Վ., Հայք ի Զմիւռնիա եւ ի շրջա-
կայս : Հատոր Բ. Զմիւռնիոյ վիճակիս զլիաւոր
քաղաքներն եւ Հայք. (պատկերազարդ.) 1899 :
Էջ Ժ+161 : Փր. 2.50
- ԼԳ. Գոմրիկեան Է. Գ. Վ., Հայք յԾղիսաբեթուաղիս
Դրանսիոյ մասին. Բ. Հտր. 1780—1825 : 1890 :
Էջ Է+554 : Փր. 5.—
- ԼԴ. Գազանձեան Բ., Եղեղիոյ Հայոց գաւառաքա-
րառը : 1899 : Էջ Է+120 : Փր. 1.—
- ԼԵ. Կարրիէր Ա., Հեթանոս Հայաստանի ութ մեհեան-
ներն Ազաթանգեղոսի եւ Մ. Խորենացւոյ համե-
մատ : Թրգմ. Է. Բ. Վ. Տաշեան (1 քարտէզով) :
1899 : Էջ 43 : Փր. — 70
- ԼԶ. Տաշեան Է. Բ. Վ., Ժողովածոյք առակաց Վար-
դանայ, ըստ Ն. Մառի, տեղեկատուութիւն եւ
քաղուածքներ : 1900 : Էջ ԺԱ+193 : Փր. 2.50
- ԼԷ. Տաշեան Է. Բ. Վ., Մատենագրական Մանր Ու-
սումնասիրութիւնք. (տես ԺԶ.) Մասն Բ : Է-Ժ.
Խիկար եւ իւր իմաստութիւնն, Ազապետոս եւ իւր
Յորգորականք առ Յուստինիանոս, Թղթակցութիւն
Արգարու եւ Զրիստոսի ըստ Նորագիտ արձանա-
գրութեան Եփեսոսի, եւ Գէորգայ Պիսիդեայ Վեց-
օրեայք : 1901 : Էջ ԺԲ+384 : Փր. 4.50
- ԼԸ. Տէր-Պօղոսեան Գր., Նկատողութիւններ Փաւ-
տոսի Պատմութեան վերաբերեալ : 1901 : Էջ
Ը+110 : Փր. 1.50
- ԼԹ. Վեքէր Ս., Արարատը Ս. Գրոց մէջ : Թրգմ.
Է. Բ. Պիլգրիմեան : 1901 : Էջ Ե+77 : Փր. 1.—
- Խ. Սահմաչճեան Յովսէփ Վ., Ասորեստանեայ
եւ Պարսիկ սեպագիր արձանագրութիւնք կամ

- որոնք նախորդ-Ռուսարտու աշխարհին պատմութեան
կը վերաբերին: 1901: էջ 262: Փր. 4-50
- ԽԱ. Խաչաթեանց Բագրատ, Հայ ժողովրդական
դիւցազնական վէպը: 1903: էջ Ը+72 Փր. 1.—
- ԽԲ. Մեմեվիջեան Հ. Գ. Վ., Արդի լեզուագիտու-
թիւնը: Հտր Ա.: 1903: էջ Ը+204: Փր. 3.—
- ԽԳ. Մարկարտ Թ., Հայ Բռնաշէնք: Թրգմ.: Հ. Թ.
Կէտիկեան: 1903: էջ 39: Փր. - .75
- ԽԴ. Գեղեցիկ Հ., Սկզբնաւորութիւնք Բիւզանդեան բա-
նականութեան դրութեան (1 քարտէզով): Թրգմ. Հ.
Գ. Գարանֆիլեան: 1903: էջ Ը+83: Փր. 2.—
- ԽԵ. Կիւրճեան Բ. Վ., Ժովք, Ժովք-Տլուք եւ
Հոռմ-Կլայ, պատմական եւ տեղագրական ուսում-
նասիրութիւն: (1 քարտէզով): 1904: էջ Ը+117:
Փր. 1.50
- ԽԶ. Կիւրճեան Բ. Վ., Կոլոտ Յովհաննէս Պատ-
րիարք. պատմագրական եւ քանասիրական ուսում-
նասիրութիւն: 1904: էջ ԺԴ+227: Փր. 3.50
- ԽԷ. Պեղեքուր Հ., Նպաստ մը հայ. լեզուի պատ-
մութեան: Թրգմ. Հ. Գ. Գարանֆիլեան: 1904:
էջ Ը+87: Փր. 1.25
- ԽԸ. Տէր-Մկրտչեան Գ. եւ Ամառեան Հ. Թ.,
Զննութիւն եւ համեմատութիւն Եզնկայ նորագիւտ
ծեռագրին: 1904: էջ Ը+105: Փր. 1.5
- ԽԹ. Գովրիկեան Հ. Գ. Վ., Հայք յեղիսաբեթուպոլիս:
Գ. Հտր. 1825-1904: էջ Ժ+658: Փր. 7.—
- Ժ. Շտրեք Մ., Հայաստան, Զրդաստան եւ արեւ-
մտեան Պարսկաստան քաղաքական-աստրոնոմիայ
սեպագրերու համաձայն: Թրգմ. Հ. Բ. Պիլէզիկ-
ժեան: 1904: էջ Ը+222: Փր. 3.—
- ԺԱ. Խաչաթեանց Գր., Հայ Արշակունիք ըստ
Մովս. Խորենացոյ, կամ Նոր ուսումնասիրու-
թիւններ Մովս. Խորենացոյ մասին: Թրգմ. Արսէն
Ս. Սիմոնեանց: 1906: էջ Ը+124: Փր. 1.50

- ԺԲ. Պեդեքսըն Հ., Հայերէն եւ դրացի լեզուները:
Թրգմ. Հ. Թ. Կէտիկեան: 1907: Էջ ԺԱ+257:
Ֆր. 5.—
- ԺԳ. Հիւրըմա Հ., Հին Հայոց տեղւոյ անունները:
Թրգմ. Հ. Բ. Պիլէգիկեան: 1907: Էջ ԺԶ+443:
Ֆր. 7.—
- ԺԴ. Պեդեքսըն Հ., Հին հայերէնի ցուցական դերանուն-
ները: Թրգմ. Հ. Ե. Տաշեան: 1907: Էջ Է+90:
Ֆր. 2.—
- ԺԵ. Գալեմքեաքեան Հ. Գ. Վ., Կենսագրութիւն
Սարգիս Արքեպիսկոպոսի Սարաֆեան եւ ժամա-
նակին հայ կաթողիկեայք: 1908: Էջ ԺԴ+433:
Ֆր. 7.—
- ԺԶ. Աճառեան Հրաչեայ, Հայերէն նոր բառեր
նորագիւտ Մնացորդաց գրոց մէջ: 1908: Էջ 38:
Ֆր. —.60

ገገገገ ገ ገገ. —.60:

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.

Please return promptly.

